

Socialdepartementet

Konkurrensverket
103 85 Stockholm

Uppdrag att utföra en kartläggning och analys av marknads- och konkurrensförhållanden på marknaden för HVB och konsulentverksamheter

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Konkurrensverket att kartlägga och analysera marknads- och konkurrensförhållanden på marknaden för hem för vård eller boende för barn och unga (HVB) samt för verksamheter med konsulentstöd till familjehem och jourhem (konsulentverksamheter). Uppdraget omfattar såväl offentligt som enskilt drivna verksamheter. I uppdraget ingår att

- redovisa hur marknaderna har utvecklats under de senaste åren,
- analysera eventuella brister av marknads- och konkurrensförhållanden samt redovisa möjliga förbättringar.

Vid genomförande av uppdraget ska Konkurrensverket samråda med Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Upphandlingsmyndigheten och Valfärdsutredningen (dir. 2015:22). Konkurrensverket ska också tillvarata relevant kunskap och erfarenhet från andra myndigheter, företag och organisationer inom området samt uppmärksamma övriga iakttagelser och förhållanden som myndigheten finner lämpliga.

Konkurrensverket får använda 800 000 kronor för uppdragets genomförande under 2016. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2016. Medel som inte har använts under innevarande år ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2017. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 juni 2017. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Antalet asylsökande i Sverige har stigit kraftigt de senaste åren. Under år 2015 sökte cirka 163 000 personer asyl i Sverige. Av dessa var 48 150 kvinnor och flickor och 115 000 män och pojkar. Av de 35 000 ensamkommande barn som sökte asyl var 92 procent pojkar och åtta procent flickor. Framför allt ökade andelen ensamkommande barn av de asylsökande. Under tre veckor i november 2015 sökte lika många ensamkommande barn asyl i Sverige som under hela 2014.

Socialnämnden ska sörja för att barn och unga som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende. Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, HVB och stödboenden.

HVB är en verksamhet som bedriver behandling eller är inriktad på omvårdnad, stöd eller fostran. HVB kan bedrivas av olika slags utförare.

Privata utförare, t.ex. ett bolag eller en enskild individ, ska som huvudregel ha tillstånd från IVO för att få bedriva verksamheten. Kommuner behöver inte söka tillstånd men ska anmäla verksamheten till IVO. Inte heller verksamheter som bedrivs genom entreprenadavtal med kommunen behöver tillstånd från IVO, men ska anmälas till IVO.

Det stora antalet ensamkommande barn har medfört en ökad efterfrågan men också ett ökat utbud av HVB, familjehem och jourhem. Under andra halvåret 2015 skedde en stor ökning av antalet HVB för ensamkommande barn. Vid halvårsskiftet 2015 fanns det totalt 566 HVB för ensamkommande och vid årsskiftet var motsvarande siffra 939 HVB. Det innebär en ökning på drygt 65 procent under en sexmånadersperiod.

Konsulentverksamheter kan översiktligt beskrivas som inriktade på förmedling av potentiella familjehem samt att ge handledning och annat stöd åt hemmen. Överblicken och kunskapen på nationell nivå när det gäller dessa verksamheter är för närvarande svag.

Konsulentverksamheterna har behandlats i betänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3). I betänkandet lämnades förslag bl.a. om att införa krav på tillstånd från IVO för att starta och bedriva verksamhet med konsulentstöd. Förslaget i denna del bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Socialdepartementet) och avsikten är att en lagrådsremiss ska lämnas under hösten 2016.

Skälen för regeringens beslut

Där utbud och efterfrågan möts uppstår en marknad. Mot bakgrund av att marknaderna för HVB och verksamheter med konsulentstöd till familjehem vuxit kraftigt under en kort tidsperiod finns det ett stort behov av att analysera hur konkurrensen på dessa marknader fungerar. Kommunernas ansträngda situation och behov av att snabbt hitta boenden har lett till en kraftigt ökad efterfrågan som har mötts av ett större utbud. Många privata aktörer har sett möjligheter att ta del av de expanderande marknaderna. Skattemedel ska användas ansvarsfullt och gå till den verksamhet som de är avsedda för. Effektiv konkurrens mellan aktörerna på marknaden är viktigt för att säkerhetsställa att skattemedel används så effektivt som möjligt. För att främja väl fungerande marknader med effektiv konkurrens finns mot den bakgrunden ett stort behov av att förbättra kunskapen om marknads- och konkurrensförhållandena på dessa marknader för aktörer som bedriver HVB och konsulentverksamheter samt för de offentliga köparna av dessa tjänster.

Regeringen beslutade den 11 februari 2016 om uppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys att kartlägga insatsen HVB och verksamheter med konsulentstöd till familjehem och jourhem (S2016/01022/FST). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 december 2016. Regeringen ser behov av att komplettera nämnda uppdrag med det här aktuella uppdraget till Konkurrensverket.

Under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet är avsikten att fördela 1 200 000 kronor för uppdragets genomförande även under 2017.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Annika Remaeus

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet/BA, K
Näringsdepartementet
Socialutskottet
Välfärdsutredningen
Inspektionen för vård och omsorg
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Socialstyrelsen
Upphandlingsmyndigheten
Sveriges Kommuner och Landsting